

De kerkrentmeester en Kerk 2025

Eerste VKB-lezing, De Aker, Putten, 14 april 2018

(tekst: n.a.v. het gesproken woord enigszins verrijkte schriftelijke schets, gesproken woord geldt)

Dr. René de Reuver, scriba Generale Synode Protestantse Kerk in Nederland

I. Intro

Dank: het is een eer om de eerste VKB-lezing te mogen houden.

Hoge verwachting: komende jaren. Concept beleidsplan voor de jaren 2018-2022 dat ik heb mogen inzien, focust op effectief en efficiënt kerkbeheer, proactief, goede samenwerking met andere vanuit een heldere visie op kerk-zijn.

Blij met deze keuze: beheer vanuit heldere visie, die koers-, beleidsbepalend is. Financiën volgen beleid en niet omgekeerd! Beleid vanuit heldere visie op kerkzijn - Kerk 2025!

Mooi dat deze lezing daar een aanzet voor mag geven.

II. Lucas 12

Het concept beleidsplan opent met een mooie en bepalende passage uit Lucas 12: 54-56.

Oproep van Jezus om niet alleen de natuur te kennen: wolken en (zuiden)wind, dus regen of juist droogte, dat staat in het Midden-Oosten gelijk aan voor- of tegenspoed - maar ook: de tekenen van de tijden!

Nu hebt u een genadige directeur:

- hij laat een woordje weg uit het citaat: 'huichelaars' (vs 56). Iemand die wel het ene teken maar niet het andere teken verstaat! Geladen oproep van Jezus om ook de tekenen van de tijd te verstaan! En 'beleid' - doen en laten - hierdoor te laten bepalen.
- het heeft een mooi vervolg, ik wil daar met knipoog naar kijken, In vers 58 is er onenigheid met een tegenstander, samen gaan zij op weg naar hoge autoriteit: kom tot een vergelijk. Laat het niet aankomen op de rechter; wellicht het gevang, en dan tot de laatste cent betalen... Zonde van deze geldbesteding!

Knipoog: scriba/moderamen/dienstenorganisatie en tegenstanders (VKB??), op weg naar hoogste autoriteit, laten we tot een vergelijk komen. Niet laatste cent uitgeven om uit gevang te blijven.... Tot vergelijk komen, dat betekent beleid op elkaar afstemmen vanuit een gezamenlijk gedragen visie (Kerk 2025), samenwerken (zie daarover veel moois in het concept beleidsplan!), misschien toch nog wel in een koepel! We staan immers samen voor dezelfde zaak!

III. Kerk 2025

Blij met verwoording in VKB concept beleidsplan: vanuit visie en verstaan van tekenen van de tijd effectief en efficiënt kerkbeheer. Visie voorop, vanuit ernst van de oproep van Jezus.

Vraag: welke visie, welke tekenen van de tijd?

De visie van de Protestantse Kerk is verwoord in Kerk 2025 '*Waar een Woord is is een weg*'. Dat document komt echter niet uit de lucht vallen. Continuïteit en voortgaande ontwikkeling vanaf 2004(!). Er waren twee visienota's eerder. Ik zet de ontwikkeling op een rij.

1. *Leren leven van de verwondering (2005)*: nadruk op missionaire (wijk)gemeente als levensvernieuwende geloofsgemeenschap. Getypeerd in vieren, gebed, zorg, waarden, geborgenheid en hoop. Missionaire in plaats van het jarenlange binnenkerkelijke Samen op Weg proces. Het was bevrijdend. Nieuw elan!

2. *De Hartslag van het leven (2012)*: dezelfde missionaire drive, maar reëler. Kleiner wordende kerk. We lopen tegen grenzen aan. Voortgaande secularisatie en individualisering.

Van voegen bij, naar ruimte voor kleine geloofsgemeenschappen (2 of 3 in de Naam van Jezus bijeen), als deel van de wereldkerk, midden in de samenleving (ruimte nieuwe geloofsgemeenschappen, oecumene, diaconaat/politiek).

Impuls tot pionieren! Andere vormen van kerkzijn naast (wijk)gemeente.

3. *Kerk 2025: Waar een Woord is, is een weg.* Meer rekenschap van de context: secularisatie, netwerksamenleving, individualisme. Concentratie op kern (transparantie), eenvoud (kerkschip te fors opgetuigd, moet ranker en slanker) en ruimte voor lokale gemeenten (diversiteit!). Besef en erkenning: oude parochiale kerkstructuur kunnen we niet langer overal waarmaken - te weinig menskracht en financiën. Principiële keuze voor meerdere vormen van kerkzijn (*mixed economy* wat betreft vormen van kerkopbouw).

IV. Gevolgen

Kerkordelijke vertaalslag op grond van visie - o.a.

- bestuur classes opschalen, van 74 naar 11;
- van vergaderen naar ontmoeten: ringen van gemeenten;
- transparantie tot op de kern: classispredikanten met als hoofdtaak geestelijk leidinggeven aan geheel van kerkzijn in de classis vanuit persoonlijke ontmoetingen predikanten, kerkelijk werkers en kerkenraden.

Kerkordelijke herziening nagenoeg voltooid. Nu praktijk. De omslag per 1 mei a.s. Niet alleen classicaal ook lokaal zal het betekenis hebben.

Concreet:

- focus op de kern: kerk als geloofsgemeenschap, plek van geloof, hoop en liefde, midden in de samenleving. Tijd voor inhoud!
- Geloofsgemeenschap met twee brandpunten vd ellips: inspiratie en gemeenschap. Verrassing - geraakt worden en gemeenschap - ergens bij horen, gezien worden en geliefd weten in plaats van alleen lidmaatschap (vgl nieuwe categorie 'vrienden')
- diversiteit vormen: wijkgemeente, pioniersgroep, huisgemeente, kloosterachtige gemeenschappen etc.
- beheer: keuzes maken. Niet alles kan meer. Effectief en efficiënt vanuit concentratie, beleid, visie, droom: zo willen we kerk zijn. Hierin durven we investeren.
- Geldwerving: niet alleen vanuit kerkbalans - lidmaatschap of collecte in de dienst, maar ook vanuit participatie en inhoudelijke betrokkenheid (van uitvaart tot maaltijd)

V. Ontwikkeling van de kerk in de toekomst

De toekomst is aan God. De kerk is niet ons bedrijf(je), maar Gods zaak. Professor Gerrit de Kruijf indertijd: 'geen paniek. De wereld gaat voorbij, de kerk blijft. Wijze waarop men met toekomst van de kerk omgaat, is een spiegel van vertrouwen in Gods toekomst.'

Ontspanning: Waar een Woord is, is een weg.

Welke ontwikkelingen lijken zich af te tekenen? Diversiteit van kerkvormen naast elkaar. Ik zie er vier:

1. Kathedraalachtige kerken

Kerkgebouw waar je de eeuwigheid ademt. Verwijzing naar de hemel, ook voor niet kerkleden. Zuinig op zijn. Samen met anderen beheren. Beleid vanuit de overheid (Rijksdienst Cultureel Erfgoed). Waar mogelijk samenwerken. Concentratie: oorspronkelijke functie behouden, eredienst in blijven vieren. Geen museum!

2. Kleine 'losse' geloofsgemeenschappen

Pionierende groepen. Kleine gemeenschap met specifieke spits, functie in omgeving. Fluïde. Minder formele binding. Pionier, geen dominee; geen kerkbalans. Voor deelnemers dit de kerk!

Uitdaging om in te bedden in geheel van kerkzijn, qua 'structuur', pionier, beheer (financiën). (vergelijk de analyse dr. Martie van der Meulen)

3. Identiteitsgemeenten

Kerken met een heldere identiteit. Trekken mensen vanuit de omgeving. Willen voor deze gemeente ook wel betalen (vgl. Kloosterkerk, Den Haag; Fontein, Nijkerk; Keizersgrachtkerk, Amsterdam; Kruispunt, Amersfoort). Sommige hebben een aparte, losse binding met de Protestantse Kerk. Sterk ook gericht op eigen gemeente.

4. Karakteristieke dorpskerken

Kerken die bij dorp, buurt of wijk horen. Kerk meer van het dorp, de wijk dan van geloofsgemeenschap. Van oudsher (hervormd) eigen aan dorpskerk. Kerken functie teruggeven. Samenwerken met andere als gezamenlijk 'eigenaar'. Huis van het dorp waar vreugde en leed wordt gedeeld en 'Godslamp blijft branden' (vgl. ds. Wim Beekman, o.a. Friesland en Groningen). Kerken niet afbreken. Wel eigenaarschap verbreden.

Kortom, er zullen specifieke, diverse vormen van kerkzijn zijn met kerkgebouwen met een duidelijke functie en betekenis. Dit geldt echter niet voor alle kerkgebouwen en wijkgemeenten. Dan zijn beleid en keuzes nodig. Stoot niet te snel af, maar maak op een zeker moment wel keuzes. Durf af te stoten en te stoppen met bepaalde wijkgemeenten! Uitdaging om vorm te geven aan dit palet van kerk zijn, vanuit transparantie (identiteit) eenvoud en ruimte.

VI. Beleidsvol beheer in lijn Kerk 2025

Tot slot vijf aanbevelingen voor kerkrentmeesterlijk beheer vanuit Kerk 2025.

1. Werk vanuit een heldere visie en missie. Wat voor gemeente willen we zijn? Waar ligt onze roeping en wat zijn onze mogelijkheden. Wat is de functie van ons kerkgebouw? Of wel: geld volgt visie en niet omgekeerd.

2. Verbind het zakelijke met het geestelijke. Vanuit eigene van de gemeente (visie en missie) keuzes naar het zakelijke. Houdt deze bij elkaar. In deze volgorde.

3. Gebruik geloofstaal in plaats van organisatietaal. We zijn kerk! Ook het zakelijke verhaal moet het hart raken.

4. Maak geld en kerkgebouw onderdelen van de visie en missie van het kerkzijn. Financiële bijdragen en beheer is een onderdeel van gelovig omgaan met bezit. Welke functie heeft ons kerkgebouw? Zijn last en lust in evenwicht?

5. Durf te dromen. Laat geld de droom volgen en realiseren in plaats van verdampen. De mens die droomt, durft te investeren. Doe dit beleidvol: effectief en efficiënt.

VII. Tot slot

Terug naar Lucas 12. Als we tot een vergelijk komen - als landelijke kerkorganisatie en VKB - dan worden we niet snel uit het veld geslagen wanneer wolken zich opstapelen en een zuidenwind opsteekt, maar gaan we met vereende krachten, vol vertrouwen, samen onze hoogste Autoriteit tegemoet. De kerk is immers zijn zaak.